

החייל והנוף

(הערות שמושיות לסקטיקה זעירה)

נראה הדבר כפרדוקס: ככל שהמלחמה הולכת ונעשית ממוכנת יותר, כן נדרש יותר מאת החייל הפרט לתת דעתו על תופעות שבטבע ולהשתמש לשם מילוי תפקידו בכל האמצעים הפרימיטיביים שהנוף מעניק לו.

ההבדל בין הדרישות שנדרשות כיום מאת החייל הבודד ובין אלו שנדרשו ממנו לפניו, יובלט ביותר, אם נשוה לפנינו דמות קרב עוד מאמצע מאת השנים הקודמת: בשדה המערכה שנבחר על ידי המצביא העליון צועדות לפי תכניתו שדרות החיל הרגלי בשורות מלוכדות, איש בצד איש, ישר במגמה המצווה עליהם; כל הארטילריה כולה ערוכה באותה הגבעה שנקבעה לה כעמדה מראש; השלישים, על סוסייהם, הלבנים על פי רוב, דוהרים בקו ישר ממקום עמידתו של המצביא אל הצבא. בקשת מחסה או בחירת דרך-עקיפין בשוחה יותר היתה נחשבת כמורך-לב. החייל הבודד, ואם תמצא לומר אף מפקדי-משנה מן הגבוהים יותר, לא ראו כל תעודה לפנייהם לתת דעתם על איזה פרט שהוא בתוך השטח.

לא כן הדברים כיום. פיזור קו הקלעים לרוחב, וכן דירוגו לעומק, גורמים לכך, שגם בשעה שהחייל הרגלי נלחם בתוך היחידה השלמה, כאשר יחד עמה הוא מתקדם, מחזיק בעמדה או נסוג, נתון תמיד ברשותו שטח הגון למדי, אשר בו הוא משמש, כביכול, כ"מפקד" על עצמו, ובו בזמן גם כיחידה טקטית קטנה ביותר, אשר תוכל לפעול על דעת עצמה; בשטח זה עליו לנוע ולהסתדר לפי הבנתו ויכלתו הוא. פרטים מרובים קטנים ובלתי חשובים כלל למראית עין – תל של חולד, תלם בשדה, שיח קטן – עלולים לחתוך את גורלו ומתוך כך גם את גורל תפקידו. מובן מאליו כי עצמאותו של האיש היחיד עולה ויורדת לפי מצב הקרב. אולם החנוך לעצמאות הוא עיקר קיים באימון חיל-הרגלים כיום.

במידה רבה מזו לאין שיעור על החייל הבודד להתחשב בתופעות המיוחדות של השטח ובפרטיו, בזמן שהוא שרוי בתפקיד של פטרול. הרי הוא עוזב או לנפשו כליל, וברור, כי כדי שימלא את תפקידו בהצלחה עליו להצטיין גם בכשרון מיוחד לניצול פני הקרקע. ידוע, למשל, מתיאורי התיגריות באזור ההפקר אשר לפני קו מזינו, כי העמדו שם יחידות-פטרולים מיוחדות, שאנשיהן הצטיינו בהתכשרות ובקיאות מיוחדת בפני השטח, ואורח מלחמתם הזכיר לעתים את דרכי-המלחמה של השבטים האינדיאניים. אבל גם במסיכות אחרות יש תמיד נחיצות לשלוח גששים, לקבוע משמרות-קשב, או לתפוס עמדות-תצפית. העיקר המקובל בכל אלה – להיות רואה ואינו-נראה – יובא לידי שימוש מוצלח רק על ידי אנשים אשר למדו לנצל לתועלתם את כל האפשרויות שמעניק להם השטח.

אף בשעה שהחייל הבודד משמש בשרי-הקשר הרי הוא עצמאי כמעט, ונושא בעצמו באחריות לדרך שהוא בוחר בה ולאופן בו הוא ממלא את תפקידו. מדי פעם בפעם, כשאמצעי-הקשר התכניים למסירת פקודות והודעות יופרעו, יהא הכרח להעביר ידיעות כאלה על פני אזור הקרב על ידי שליחים מיוחדים, – ושליחות כזו עלולה להיות מוטלת על כל איש ואיש, גם אם ביחידות הבודדות נקבעו אנשים לכך מראש. זוהי תעודה קשה ומסוכנת, הדורשת מאת נושאה תבונה וחוש לתנועה זריזה בתוך השטח.

כן נאלצים החיילים מצבאות החזית לעבור באזור הקרב מאות פעמים אל הנקודות הקדמיות של שדרות התחמושת וחזרה, כדי להביא משם תחמושת אל קו-הלוחמים, וכן גם בשעה שיש להביא מזון לצבא העומד במערכה. הרי זה תפקיד שאין ערוך לחשיבותו, אף על פי שבאורח

תמוה אין הוא מוזכר במיוחד בתכניות האימון. ואולם גורלו של נושא המזון, שנשלח מאת הכיתה באפלת הלילה עמוס קלחות ומימיות אל המטבח הנוסע, — אם ישוב בשלום אל חבריו או יפגע בדרך, — עלול להיות בעל ערך מכריע לכושר מלחמתם של האנשים, והרי זה תלוי במידה שהוא יודע להתהלך בתוך השטח.

ולבסוף, הרי השדה הוא גם המקום בו נאלץ הצבא הלוחם לבקש לו מנוחה ונופש. שלא כבימים מלפנים אין הקרב נפסק עם בוא הלילה. דירות בישובים או במחנות מוכנים מראש באות בחשבון רק בשביל מילואים המרוחקים יותר בעורף. באזור הקרב נח החייל וישן בקרבת מקום בלתי-אמצעית לנקודה שזה אך הגיע הצבא אליה. וכל חייל מוכרח לנצל כל רגע למנוחה ושינה אם אין חובתו או תפקידו בקרב בשעה זו מונעים את הדבר ממנו. אין זה רק דרישה של טבע האדם, הרי זה גם מענינו של הפיקוד לדאוג, שהצבא יהא מבחינה גופנית בר-פעולה ככל האפשר. רבות הן האפשרויות הניתנות לאדם הנבון, המשתרע למנוחה בחיק הטבע, לשפר את מצעו. כל שקערורית בתוך הקרקע, איזה קומץ-שחת וכד' מעניקים נוחות יחסית.

ויש עוד שורת מקרים, בהם זקוק החייל במערכה כיום לעשות את השטח אשר בו הוא נמצא לבן בריתו ולהכירו לכל פרטיו. כי אם גם הטכניקה נותנת בידו כמה וכמה כלי-שקת ממדרגה ראשונה, הרי ידיעת פני הקרקע מסייעת בידו לעמוד בפני השפעת הטכניקה מצד האויב. אני מתכוון בזה להסוואה.

כל הדברים האמורים דורשים אימון יסודי והפעלת החוש לנוף ולתופעות הטבע בכלל. לעיל כבר צוין, כי במקרים רבים נדרשת מאת החייל של המאה העשרים התנהגות וטקטיקה, המעלה על הדעת את אורח מלחמתם של עמים פרימיטיביים. והדבר ראוי ביחוד להדגשה יתרה, משום שצבאותיהן של המדינות האירופיות מורכבים בחלקם הגדול מאוכלסי עיר, שאין הם מצוינים באותה קרבה אינסטינקטיבית אל הטבע, המצויה אצל בני-הכפר. יתר על כן: החייל של המאה העשרים חייב להרגיש עצמו «כמו בבית» בכל האקלימים ובכל חלקי-תבל, באזור הקוטב הצפוני ובמדבר, בהרים ובערבת-הביצה, כי יתכן שידרש לפעולה בכל מיני מקומות כאלה*. הרי שאין די לפתח רק ידיעות על תכונותיו של חבל-ארץ מסוים, אלא שיש לעורר את חוש הנוף בכלל. אכן כל מי שמהלך בנוף המולדת בעינים פקוחות, ילמד להתמצא על נקלה גם בסביבה זרה. האימון במגמה זו יכול לבוא כחלק ממשי בחנוך הנוער בדרגה הקודמת לחנוך הצבאי. כמה ארגוני נוער כבר פעלו הרבה בשטח זה.

*

הפרשיות הקטנות שלהלן—באות רק כדי לשמש דוגמא, כיצד לעורר ולאמן את החוש הדרוש לניצול פני הקרקע, ולא על ידי שיטה יבשה, כי אם מתוך התבוננות בפרטים. בבית הספר לקצינים שמעתי מפי אחד ממורינו את הלך הדין הזה:

«עליכם ללמוד — ולא רק בשעת התרגילים, אלא שבכל עת שאתם באים אל מחוץ לעיר עליכם להתבונן בל בעיני בעלי-מקצוע כחיילים לעתיד. עליכם לבחון כל תופעה בנוף: אם גשר הוא או דרך — היכול, למשל, לעבור בהם תותחים או כלי-רכב צבאיים ומאיזה סוג; אם בקעה היא — התתאים לשמש עמדה לסוללת תותחים; אם גבעה — האפשר להשקיף ממנה ולאיזה צד, ואם יש להביאה בחשבון כנקודת תצפית; וכן הלאה.»

ברוח זו נעשה כאן נסיון, בדפים האלה, להביא לידי התבוננות אל תופעות אחדות שבנוף.

* צבא אמריקאי מפתח את בסיסיו בתוך שלגי אלסקה, וחילות הבריטים והצרפתים בלוב ובסהרה עברו זה לא כבר במדבריות שממה — בשטחים שלפניהם נמצעה בהן לחלוטין כל אפשרות של אופרציות צבאיות; היונים נלחמו באלבניה גם בביצות של שפלת החוף וגם בפסגות סלעיות בגובה של 2000—3000 מטר מעל פני הים. — המ'.

ה ע ץ

בתוך מישור גבנוני משהו, בין שדות-פלחה וכרים, עומד עץ בודד. מה חשיבות נודעת לו מנקודת-ראות צבאית?

בראש וראשונה הרי הוא יכול לשמש נקודת-התמצאות חשובה. ובגזרה רחבה של החזית ימלא העץ הזה תפקיד חשוב עם מתן הפקודות על מגמת ההתקדמות, על כיוון האש וכדומה. יכול הוא להיות נקודת-אחיזה רבת-ערך לשם אומדנת המרחקים אל מטרות שונות אשר בסביבתו. גם כשהוא עומד משהו מן הצד או בעורף האויב ישמש נקודת-עזר טובה בשביל כיוון אש תלולה (אל מטרות בלתי-נראות) מתוך סוגי-נשק כבדים (מכונות-יריה, מרגמות, תותחי-שדה); אכן כל זה בתנאי, שהעץ הוא ישר-קומה או שהגזע נראה מאוד (כי למטרה זו נדרש קו מאונך ניכר היטב).

עץ מכוסה עלים, הפורש את בדיו לרחבה, יעלה מיד על הדעת את הרעיון, כי יש בזה מחסה טוב מעין טייסים בשביל מספר חיילים, וכן בשביל כלי-רכב בודדים, בשביל מחסן אספקה וכו'. ואולם לשם המטרה האחרונה (המחסן) יש לקבוע תחילה, אם יש דרך נוחה לקרב אל העץ, כדי שהמסלולים החדשים אשר יתחצו בקרקע לא יעוררו את תשומת לב הטייס-הצופה (הצילום).

במסיבות ידועות יכול העץ לשמש גם מקום-מצפה גבוה. תתעורר השאלה, אם אפשר לעלות בו מבלי שירגיש האויב בכך, ואם מקום עמידתו של העץ אינו בולט מדי למטרה זו? כי לעולם יש לזכור, שאילן זה העומד בדרך הוא חשוב בשביל האויב לא פחות מאשר בשבילנו, כי גם בשבילו הוא משמש נקודת-כיוון ואמצעי מסייע לקביעת המרחק, וכי תשומת-לבו תהיה מכוונת לתופעה בולטת זו שבתוך הנוף.

עכשו נניח שהעץ הזה מקומו לא בשדה הפתוח כי אם בשטח מבוזר מאד, כגון ליד ואדי שעלול לבוא בחשבון כמסילת התקדמות של כוחות-האויב הממונעים. אז יצוץ הרעיון, אם אפשר להפיל את העץ ובאיוזה אופן, כדי שיהיה מחסום בפני טנקים קלים.

החייל מתעניין באילנות גם משום חומר ההסוואה שבהם. אכן לא כל העצים מתאימים למטרה זו. ענפים כרותים של עצי-עלים נובלים ביתר מהירות מענפי עצי-המחסים, והראשונים מחייבים אפוא לחדש את ההסוואה לעתים קרובות הרבה יותר.

ולבסוף: אילנות מעניקים לחייל גם כמה וכמה מחנות יקרות ערך לחנייתו: חומרת-הסקה, אם המקום מאפשר אש מעלה עשן, ועלים לריפוד יצועו.

ה ו א ד י

בשעת טיול הגענו לואדי, אחת מאותן התעלות הרבות שחפרו מי הגשמים. ואדי זה מענין אותנו משתי בחינות: כעמדה בהתקפה ובהתגוננות וכדרך מכוסה. כעמדת קרב מעלה תופעה זו על לבנו את השאלה: מהו שדה-הקרב שאפשר לסקרו ולכסותו באש מתוך קמט זה שבקרקע? — מה מדת הכיסוי שבו? — אם הואדי עובר פחות או יותר במאונך לקו-החזית שלנו, היבוא בחשבון כקו-התקדמות או שיהיה לבו נקודת-תורפה? — האם אין סכנת אש-אוגפת, או אף אש-אנפילדית אורבת לנו כאן?

ואדי צנוע כזה עלול להיות בעל ערך רב כדרך-חבור מכוסה בשביל עמדת-קרב. וכאן עולה השאלה: באיזה כיוון נמשך הואדי, מה הן הנקודות שהוא מקשר. מטבעו של חריץ כזה, שנוצר על ידי הגשמים, שהוא מוליך מרמה אל בקעה. וכמעט כל רכס וכל גבעה העלולים לשמש עמדת קרב יהיה להם אל נכון קשר טבעי לאחור ולמטה על ידי ערוץ-נחלים שכזה, החשוב בשביל כל מיני שירות-קשרים למסירת-הודעות, אספקה, להחלפת היחידות וכו'.

החיילות משתמשים ברצון בחריצים כאלה. אולם אף סכנות מיוחדות צפויות מהם. ליד איזונצו (בימי מלחמת 1914–1918) ראו עיני כמראה הזה: לאיטלקים היתה עמדת חפירות מבוזרת מקבילה לערוצו של נחל חרב ועמוק שנמתח מאחריה. שם היתה להם עמדת-רזרבה טבעית ואף

קוֹת־חֲבוּרָה מְכוּסָה לֵאחֹרֶר – אֵל הָעוֹרֶף. וּמֵהֵנַחַל הוֹלִיכּוֹ חֲפִירוֹת־חֲבוּרָה קְצֵרוֹת לִפְנִים. פְּתָאִים נִיתָךְ גִּשְׁם שׁוֹטֵף. הֵנַחַל גָּאָה וּמִימֵיו חָדְרוּ בְּעַד חֲפִירוֹת־הַחֲבוּרָה אֶל עֲמֻדַת הַקֶּרֶב הַקְּדָמִית. וְהִיָּה הַכְּרַח לִפְנוֹת אוֹתָהּ מִתּוֹךְ אֲבֹדוֹת מְרֻבּוֹת עַל יְדֵי נְסִיגָה בְּלִתִּי מְכוּסָה מֵעַל לִמְסַעֲד־הַחֲפִירוֹת.

הַמְשָׁעוּל

שְׂבִילִים וּמְשָׁעוּלִים לֹאִין סְפוּר, אֲשֶׁר אֵת רֹבֵם אֵין אֹתָהּ מוֹצֵא אֵף עַל גְּבִי מִפֶּה מְפוֹרֶטֶת בְּיוֹתֵר, נִמְתָּחִים בְּתוֹךְ הַנוֹף–אֵף בְּסִבִּיבוֹת שׁוּמְמוֹת, בְּהָרִים, בִּיעוֹר, בְּעֶרְבָה. בְּאַרְץ תְּרַבּוֹת, מִיוֹשֶׁבֶת וּמְעוֹבֶדֶת בְּצִפִּיפּוֹת, הֵם בָּאִים בְּהַפְסָקִים קְצָרִים. וְתִמִּיד יִשְׁאֵף הַחֵיִל לִנְצֹל אֶת הַשְּׂבִילִים הָאֵלֶּה, אִם אֵין בּוֹה כְּדֵי לִסְכֹּל אֶת מִלּוֹי תַּעֲוֹדָתוֹ הַטְּקִטִּית. נוֹחַ יוֹתֵר לְהִתְקַדֵּם בֵּהֶם מֵאֲשֶׁר לַעֲשׂוֹת קִפְּנֻדָּה עַל פְּנֵי שְׂטָחִים חֲרוּשִׁים, עַל פְּנֵי שְׂדוֹת תְּבוּאָה, דֶּרֶךְ בִּיצוֹת, דֶּרֶךְ יַעַר וְעִצֵּי־שִׁיחִים, עַל פְּנֵי גְלֵי אֲבָנִים אוֹ עֲרֻמוֹת חוֹל. הַשְּׂבִיל חוֹסֵךְ מֵאֲמָצִים וּמֵאֲפֶשֶׁר הַתְּקַדְמוֹת מֵהִירָה יוֹתֵר, וְהַדְּכָרִים מְכוּוֹנִים לֹא רַק לְחִיל־הֶרְגָּלִי, אֲלָא לַעֲתִים קְרֻבּוֹת גַּם כִּלְפֵי הַפֶּרֶשׁ, הַחֵס עַל סוּסוֹ. וְהוּא הָרִין לְגְבִי סוּגִי הַנֶּשֶׁק הַכְּבֵדִים שֶׁל חִיל־הֶרְגָּלִים (מְכוּנוֹת־יִרְיָה כְּבוֹדוֹת וּמִרְגָּמוֹת), שֵׁשׁ רִצּוֹן לְהַסִּיעַם לִפְנִים עַל גְּבִי כְּלִי־רֶכֶב עַד קֶצֶה גְּבוּל הָאֲפֶשֶׁרוֹת. אֲכַל בְּרֹאשׁ וּרְאִשׁוֹנָה אֲמוּרִים הַדְּבָרִים כִּלְפֵי רוֹכְב־הָאוֹפְנוֹעַ הַמִּמְלָא תִּפְקִיד חָשׁוּב בְּמִלְחָמָה זֹה. הוּא בִּיחּוּד זָקוּק לְשְׂבִיל־שְׂדוֹת וּמְשָׁעוּלִים כְּאֵלֶּה, שֶׁלֹּא יֹאֲלֹץ לְהִיּוֹת קְשׁוֹר בְּדֶרֶךְ הַכְּבִישׁ בְּלִבָּד, וְעַלּוֹ גַּם לַדַּעַת לְהַסִּיעַ אֶת כְּלִי־רֶכֶבוֹ עַל פְּנֵי הַמְּכַשׁוּלִים וְהַמְּעַקְשִׁים שֶׁל דְּרָכֵי־חֲבוּרָה פְּרִימִיטִיבִים כְּאֵלֶּה.

לַעֲתִים נִדְמָה כִּי מְשָׁעוּלִים כְּאֵלֶּה נִדְרָכוּ רַק עַל פִּי מִקְרָה בְּלִבָּד. אֲבָל לְעוֹלָם הֵרִי הֵם תְּלוּיִים בְּאַפְיוֹ שֶׁל הַנוֹף וּבִמְקַצַּת גַּם בְּאַפִּים שֶׁל הַתּוֹשְׁבִים, וְאֲפֶשֶׁר לְעִמּוּד כֵּאֵן עַל תְּכוּנוֹתֵיהֶם הַכִּלְלִיּוֹת, וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַגְדָּרוֹת אֵלּוֹ לְצִרְכֵי הַדְּרָכָה שִׁימוּשִׁית בְּשָׂדָה.

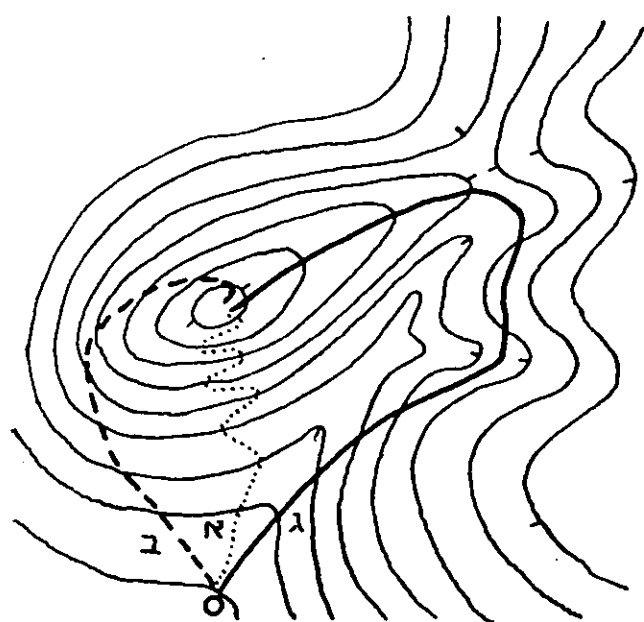
יִדּוּעַ, שֶׁהַמְּשָׁעוּלִים הַדְּרוּכִים בְּעֶרְבָה עַל יְדֵי הַחִיּוֹת מוֹלִיכִים אֶל מְקוֹם הַמַּיִם. כֵּן הַדְּבָר בִּיעֲרוֹת־בְּרֹאשִׁית. אֲבָל גַּם מִי שֶׁמְשׁוֹטֵט בִּיעֲרֵעֲכּוֹת בְּאַרְצוֹת אִירוּפָּה וְנִתְקַל בְּמְשָׁעוּל־חִיּוֹת, יִדּוּעַ, כִּי זֶה יוֹלִיךְ אֶל פְּלֶג מַיִם, אוֹ אֶל חִלְקַת־מַעַר אֲשֶׁר מִשֶּׁם תִּקַּל הַהֶתְמַצָּאוֹת. גַּם בְּהַמְת־הַמְרַעָה כּוֹבֶשֶׁת שְׂבִילִים שֶׁאֲפֶשֶׁר לְהַבְחִין בֵּהֶם וְאֵף לְהַעְזֹר בֵּהֶם. בְּאַרְץ מִיוֹשֶׁבֶת וּמְעוֹבֶדֶת בְּצִפִּיפּוֹת מְקַשְּׂרִים שְׂבִילִים כְּאֵלֶּה בְּתִים וְצִרִּיפִים בּוֹדֵדִים בִּיגַם לְבִין עֲצָמָם וְגַם אֶל יוֹשְׁבִים גְּדוּלִים יוֹתֵר. הֵם מוֹלִיכִים מִשְׁדּוֹת אוֹ מִטְעִים מְרוּחָקִים אֶל מִשְׁכְּנוֹת אֲנָשִׁים. הַהֲגִיוֹן מַחִיב, שֶׁכָּל מְשָׁעוּל כּוֹה מוֹלִיךְ בְּהִכְרָח, לִפְתּוֹת בְּכִיוּן אֶחָד, אֶל דֶּרֶךְ אַחֶרֶת, חֲשׁוּבָה יוֹתֵר.

מִשְׁאֲנוּ בָּאִים בְּטִיּוּל־הָאִימּוֹן שֶׁלָּנוּ לְשְׂבִיל מִסּוֹג זֶה, בֵּין שֶׁהִגְעָנוּ אֵלָיו מִתּוֹךְ שִׁטּוֹט לְרַחְבּוֹ שֶׁל שָׂדָה, וּבֵין שֶׁהוּא מִסְתַּעֵף אֵי־בֹהַ מִדֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ, הֵרִי עֲלֵינוּ קוֹדֵם כָּל לְשֹׂאוֹל אֶת עֲצָמָנוּ, בְּאִיזוֹ מִגְמָה הוּא נִמְשָׁךְ, וְלֹאֵן הוּא עֲלוּל לְהוֹלִיכֵנוּ. כְּדֵי שֶׁנִּפְתּוֹר אֶת הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת עֲלֵינוּ לְלַמּוֹד בְּקִיצוֹר אֶת הַמְּקוֹם, אוֹלֵי לְסַקְרוֹ מִנְקוּדָה נִישְׂאָה, לִמְעַן נוֹכַל לְבַחֵן בְּעֵינֵינוּ אֶת הַשְּׂבִיל הַרְחָק כָּכֵל הָאֲפֶשֶׁר. מִלְּבַד כִּיּוּגוֹ הַמְּשׁוֹעֵר שֶׁל הַמְּשָׁעוּל תַּעֲנִין אוֹתָנוּ גַּם תְּכוּנָתוֹ, וְאֵף אֲמִנָּם נְבִדּוּק, מֵהֵם כְּלִי־הֶרֶב שִׁיּוּכְלוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּשַׁעַת הַצּוֹרֶךְ. בְּדִיקָה זֹה מַחִיבֶת כְּמוֹכֵן יִדְעוֹת וְנִסְיוֹן בְּנִהּיגַת כְּלִי־רֶכֶב כְּאֵלֶּה. וַיְכּוּלִים אֲנִי לְהַרְחִיב אֶת תַּעֲוֹדָתִנוּ, אִם לֹא נִסְתַּפֵּק בְּבִדִּיקַת חֶלֶק קְצֵר מִן הַמְּשָׁעוּל, אֲלָא נַעֲבֹר אֶת הַדֶּרֶךְ הַפְּרִימִיטִיבִית הַזֹּאת לְכָל אֶרֶץ כְּהָ. כִּי תְכוּנַת הַדֶּרֶךְ עֲלוּלָה לְהַשְׁתַּנּוֹת מֵהָר, וְאִם בְּרִאשִׁיתָהּ הִיתָה זֹה רַחְבָּהּ וְדִרוּכָהּ לְמִדֵּי לְמַעַבֵּר אוֹסְנוֹעַ בְּצִירוֹף מְרַכְב־מִשְׁנָה, הִנֵּה, לְאַחֵר כְּמֵה מֵאוֹת מִטְרִים נִהַפְכָה לְמְשָׁעוּל צָר, זְרוּעַ סִלְעִים וּבִוּרוֹת.

יֵשׁ שֶׁהַשִּׁימוּשׁ בְּדִרְכֵים הַמְּצוּיּוֹת כְּבֵר בְּתוֹךְ הַנוֹף הוּא לֹא רַק עֲנִין שֶׁל רִשּׁוֹת אֲלָא בְּגֵדֵר חוֹבָה. עֲקֻבוֹת רִגְלִים, אֵף שֶׁל שְׂדָה קִטְנָה, בְּתוֹךְ אֲדָמַת פִּלְחָה אוֹ בְּשָׂדֵה־מְרַעָה, כָּל שָׂכֵן עֲקֻבוֹת כְּלִי־רֶכֶב, מְגָלִים לְתַצְפִּית־הָאוִירוֹנִים אֶת הָעֲמֻדָה שְׂאֵלִיָּה הָאוֹתוֹת הָאֵלֶּה מוֹלִיכִים. הַשִּׁימוּשׁ בְּמְשָׁעוּל דֶּרֶךְ מְכַבֵּר מִמְעַט אֶת הַסִּכְנָה הַזֹּאת. אֲבָל עֲדִיין עוֹמֶדֶת הַשְּׂאֵלָה בְּפָנֵינוּ, אִם קִרְקַע הַשְּׂבִיל הַזֶּה הוּא קֶשֶׁה לְמִדֵּי בְּשְׂבִיל לְהַסְתִּיר אֶת הַתְּנוּעָה הַמוֹגְבֶּרֶת מְקַלִּיטַת עֲדֶשֶׁת הַצִּלְמָנִיָּה שֶׁל הַמִּטּוֹס?

תשומת-לב מיוחדת דורשים מאתנו המושגים בהרים. בתולדות המלחמות של כל הדורות אנו מוצאים דוגמאות לכך, שבמלחמת-ההרים, ביחוד במלחמה בין עמי-ההרים ילידי המקום לבין צבאות סדירים זרים, באו הדברים לעתים לידי מהלומות מכריעות על ידי השתערויות בלתי צפויה מערפו של האויב, מתוך שימוש בשבילים נסתרים. אין המדובר כאן על טיפוס בהרים גבוהים ממש, בקירות-סלעים וקרחונים. התנועה באזורים כאלה דורשת אימון וטכניקה מיוחדים, ורק פלוגות קטנות מאוד, נבחרות ומאומנות בהקפדה, באות כאן בחשבון לפעולות צבאיות. אולם אף בנוף הרים גמוך יותר חשוב השימוש בדרכים יותר מאשר על פני המישור: יש כאן חסכון לא רק בכוחות כי אם גם בזמן. מי שינסה להגיע לראשו של הר תלול מתוך טפוס ישר בקו הקצר ביותר יאחר לעלות בו יותר מן האיש אשר יחתור אליו סחור-סחור בשבילים עקלקלים.

לעתים קרובות אפשר לך לסקור את תכונת משעול ההר בעמך מלמטה. או שאתה רואה אותו כמו שהוא, טבוע במדרון ההר, או שאתה יכול לראות ברור את הגבשושיות, את התריצים, את השפועים והבליטות, — כללו של דבר, כל אותם הפרטים הרבים והשונים המקילים את העליה בהר, ואשר ודאי הושם לב אליהם בשעת קביעת השביל.

בדרך כלל אפשר לומר, כי בשלשה אופנים ניתנת העליה בהר (לפי מבנה ההר עלולים להיות גם צירופי-אופנים): א) ישר במדרון הקרוב ביותר, אבל מתוך נטיות ופניות רבות; אלו תהיינה חדות ומרובות יותר ככל שהמדרון הוא תלול יותר. ב) בקשת רחבה המתרוממת לאט-לאט מסביב לגוש ההר כולו. ג) בעליה אטית, מתוך שימוש בתריצים ובקעות צדדיים, לאורך קירותיהם. דרכים מן הסוג האחרון הן המענינות ביותר מבחינה צבאית, כאשר השימוש בהם נותן יתר סכויים לכסוי ממושך ככל האפשר מפני תצפית מאיוז רמה שהיא.

באותו אופן יש לבקש דרכים בעליה אל

איוז רמה בעלת גובה ממוצע, המתנשאה בתוך מישור ומדרונים תלולים לה.

גדרות

תופעה מענינת ביותר בנוף הן הגדרות, בהן שם האדם גבול בין גניו, מטעיו וכרי המרעה שלו, וכן גם בין מגרשי התעשייה ובין סביבתם. על הרוב אין לאנשים כל מושג, מה רבות הן הצורות של מעשי-חיץ אלה. אולם די רק לציין, כי הגיוון הרב בצורת הבנין והסגנון של גדרות-העץ בהרי האלפים באירופה הביא לידי מחקרים וספרות בנידון זה. מבחינה צבאית משמשת הגדר תמיד קו-מעצור (וזו אמנם התכלית «האזרחית» של הדבר) — מעצור לאויב שעליך לנצלה לטובתך, או מעצור לפעולות צבאך אתה, הכל לפי המצב הטקטי. אמנם הסנק אינו מכיר עוד בשום מעצור מן המעצורים האלה, ואף במלחמה הקודמת לא היה כבר כל ערך לחומות חצר בית-הכניסה ההיסטורית, מפני עצמת האש של הארטילריה, בעוד שבתולדות מלחמות נפוליאון ואף בשנת 1870 שימשה חומה זו לעתים עמדת-קרב שמלחמה קשה נטשה עליה. ואף על-פי כן גם כיום במלחמת-התנועה, באם אין טנקים מצויים במערכה, עלול להיות ערך לגדר בצורותיה הרבות — כקיר-חומה, כמחיצת תיל קוצי או תיל מרושת, או כמשוכה חיה, כגון משוכת-צבר — בשמשה ביחוד מעצור לפטרולים, או, להפך, מחסה לפלוגות חלוץ קטנות. משוכות חיות מהוות מסתור אידיאלי מפני תצפית, אשר מאחריו אפשר ליחידותיך להסתיר את תנועתן. ובכל זאת מן הראוי להביא כאן

מאורע אחד שידוע לי מימי הקרבות בין השוצבונד של הפועלים לבין צבא הממשלה באוסטריה בפברואר 1934, אם כי אין המסיבות הללו ראויות להקבלה למסיבות שבמלחמת-שדה אלא במידה מוגבלת מאוד. בעיר הראשה של אחד המחוזות התקרבה פלוגת-צבא להשתערו על חבורת אנשי השוצבונד; פלוגת הצבא היתה מכוסה מעין רואים על ידי גדר גבוהה של חצר בית-חרושת. גדר זו היתה עשויה לוחות קרשים מהודקים היטב זו לזו ומקושרות על ידי קורות-עֶרֶב אל עמודי משען של ביטון. פתאום הומטרו יריות על החיילים. בעד קיר-הקרשים ונגרמו להם אבדות אחדות. אחרי-כן נתברר, שאיש השוצבונד הממונה על מכונת-היריה, שהיה שרוי במצב של שכיבה, הבחין בתנועת רגלי החיילים מתחת לקיר-הקרשים. נמצא, שהקרשים לא הגיעו כל צרכם עד לקרקע, כדי למנוע רקבון מחמת רטיבות, והריות הקטן, כדי 10 סנטימטרים, הספיק לקלע בשביל למצוא את מטרתו, ביחוד מאחר שיכול היה להתבונן במקום ממרחק קצר בערך.

כן אין לשכוח, שגדרות, חומות מקיפות וכיוצא באלו מסומנות על גבי המפות, מה שמקל על האויב את חישוב אֶשׁוּ וכיוונה בקו זה.

*

על הדוגמאות שהבאנו כאן אפשר להוסיף ולהוסיף עוד, כגון—מורד תלול בהר גבוה, חורשה על גדות פלג מים, סוללה גבוהה של מסילת-ברזל וכו' וכו'. כל תופעה בנוף טקטיקה מתאימה לה, שדורשת לימוד ונסיון.

אכן מי שהלך בנוף המולדת בעינים פקוחות, ילמד להתמצא על נקלה גם בסביבה זרה.

פריץ אפשטיין

בארץ-ישראל במלחמת 1914/18

(זכרונות של איש חיל-התעופה הגרמני)

הדברים הבאים הנם קטעים מזכרונותיו של יהודי גרמני ששימש במלחמת-העולם בתעופה הגרמנית בארץ ישראל. המחבר עלה לארץ ב-1933. — המערכת.

הברית בין תורכיה ובין גרמניה שנכרתה אז מתוך שיקולי-דעת פוליטיים ואסטרטגיים לא הביאה לידי יחסים אמיצים בין שני הצדדים בהנהגת הצבא ובתוך הצבא גופו. יותר מדי היו השותפים בלתי-שווים. מתוך כך אי-אפשר היה להמנע מחכוכים, שהפריעו בהגשמת ההתלשטות והפקודות וגרמו במידה הגונה להכשלת פעולות-המלחמה בתלק זה של תחזית.

את כל מאורעות-המלחמה בחזית ארץ-ישראל החל מסוף שנת 1916 יש לסכם בצורה זו: הכוח התורכי-הגרמני נהדף לאט לאט לאחור, אנב התנגדות עזה, עד שבאה המהלומה המכרעת בסתיו שנת 1918. אין למוד בקנה מידה אירופי את היחידות התורכיות שפעליו בקרבות אלה, חוץ מיחידות מועטות יוצאות מן הכלל. הציוד היה רע, המזונות בלתי מספיקים, השכר, אם הגיע בכלל לידו של החייל, היה מינימלי, האספקה לא הניחה את הדעת כלל וכלל. הבגדים היו בלים, וכמעט שלא היה במה להתליפם. אף-על-פי-כן הרי זה מדבר בזכותם של אנשי-צבא אלה, אם אפשר היה להגיע בכוחם גם לידי הצלחות. אם לא יכלו להחזיק מעמד, הרי גרם לכך במידה רבה חוסר היסוד הראשון הדרוש לכוח-הקרב של צבא, הינו: כלכלה טובה ואספקה מכל הסוגים. כן היו בעת ההיא כמה תקלות בצבא התורכי, שברבות הימים התגברה תורכיה עליהן, כגון, למשל, חוסר-הבנה לגבי ענינים טכניים. על כן